

Renoi, això sí que són famílies nombroses, oi?

Abans eren totes així. Les pobres dones, vinga tenir canalla! Ja tenien feina, ja!

La Pilar somriu amb ironia. Ho recorda tot. La seva memòria avança i retrocedeix, diligent, pels anys viscuts. Respon a qualsevol suggeriment, a qualsevol pregunta que se li pugui fer. I els seus ulls vius, que també parlen dels seus records, em conviden amablement a seguir-la i a compartir-los, en aquest ràpid recorregut que fem a través del temps...

Expliqueu-me una imatge, una anècdota que tingueu ben present de quan éreu petita.

Tinc un record de l'àvia de Ca l'Hermano amb un mocador negre al cap i una valona. Era molt gran i a punt de morir-se i jo era molt petita i em feia una por...! Això és una mica trist, però ara te n'explicaré un d'alegre: Quan tenia més o menys cinc anys, un dia que érem a Ripoll, vaig anar a veure una corrida de toros i em va agradar molt. Em recordo que passava un home amb una botella de vi i un pa i jo li deia cridant: Home! Home! Doneu-me pa! Es veu que jo devia tenir gana.

Dels toros jo en deia *toios* perquè no ho sabia dir bé i quan vam tornar a Santa Eulàlia es va saber tot el que havia passat i la meva mestra que era *Doña* Enriqueta em deia: *La del toio, va la del toio que vingui a llegir!*

Doña Enriqueta era baixeta i rabassuda.

D'això us volia parlar, dels vostres mestres. Recordeu altres mestres de quan anàveu a costura?

No, no em recordo de cap més mestra. Jo ja vaig anar als col·legis nous, però abans, l'escola era a Ca l'Hostaler, en un pis, i la mestra era l'àvia de Can Brunomestre. Era una dona bastant grassa i li van posar un motiu:

la Marmita. Abans es posaven motius a la gent... Ara Ca l'Hostaler ja ha desaparegut de La Sagrera... Tot s'ha regirat!

La meva mare hi anava a col·legi a Ca l'Hostaler i els homes, en aquella època, anaven a Sant Simple, a l'escola del costat de l'ermita.

Llavors ja van fer els col·legis nous, a La Sagrera, un davant de l'altre, un per nois i un per noies, que encara hi són.

Fins a quina edat hi vau anar a l'escola?

Fins als catorze anys. Després anàvem amb el Sr. Riart que ens feia classe des de les onze fins a les dotze i ens feia matemàtiques i ens ensenyava poesies. Ho feia en català. Hi vam anar uns dos anys.

I quan no éreu a costura a què us dedicàveu, com passàveu l'estona?

A casa érem hortolans, el pare treballava a l'hort i ens dedicàvem a vendre planter, verdura i fruita de tota mena... Ho veníem als mercats. A Centelles, a Vic, a Sant Feliu, a